

## מראי מקומות- עבודה זרה י"ג

וע"ע בתורת חיים דביאר החילוק [צ"ע].  
בין בהמה ושאר דברים, דבבהמה אמרי' דסגי לה בעיקור, משא"כ שאר דברים צריכים שירקבו או שילכו לים המלח, משום דהיכא דהוא עושה עיקור בבהמה, מינכרא מלתא ותו לא אתא בה לידי תקלה, וכש"כ דאי בעי למשחטי' וא לשויי' גיסטרא דשפיר טפי. ולענין פירות וכסות וכו', אמרי' דירקבו, וסגי בהכי ולא בעינן שריפה, דכיון דמניחין במקום שאין אדם יכול לבוא שם אלא בדוחק, ליכא למיחש לתקלה. אבל מעות וכלי מתכות, כיון דלא שייך בהו רקבון, לכך צריך שיוליכם לים המלח.

(ד) **מפני שהוא כמציל מידם- ע' במאירי (מועד קטן יא. ד"ה יארוד), שכ' מגדולי המפרשים דאוסרין אא"כ גובה אותם בחובו, דלא נקרא מציל אא"כ היו חייבין לו. אולם המאירי עצמו חולק וס"ל דאף להרויח נקרא מציל מידם ומותר.**

(ה) **ללמוד תורה ולישא אשה- כ' תוס' דמותר לכהן לטמא בטומאת חוץ לארץ לישא אשה רק אם דעתו לחזור לא"י, אבל אם אין דעתו לחזור, ודאי אינו יכול לירד לחו"ל (ואפי' ישראל נמי אינו יכול לירד בכה"ג). והק' היעב"ץ דאם אי' דאינו מותר אא"כ כוונתו לחזור לא"י, א"כ למה ירד הוא לגבה, הרי אם דעתם לחזור לא"י, תעלה היא לו בא"י. אלא משמע לכא' דבכל אופן מותר לרדת לזיווג הגון, אף אם אין דעתו לחזור. ומה דאי' בכתובות דברוך המקום שהרג מי שירד מא"י לחו"ל לישא אשה, י"ל דהי' לו זיווג הגון בא"י, אלא דנתן עיניו בממון שהביאה לו האשה שבחו"ל.**

(ו) **אמר אביי אמר קרא... לא תעשון כן לד' אליקים- כ' החזון איש (יו"ד קפ"ט, ג') דאין כוונת אביי דיש איסור השחתת קדשים אף באופן דמשחיתים הבהמה כדי שלא יבואו לידי תקלה, דאי"ז נכנס בגדר השחתה, רק כוונתו היתה לומר דאם אפשר למעט צריך למעט, וא"כ אמר אביי דאסור לעשותו**

(א) **אבל מהנה שרי... נהנה אסור, מהנה לא כ"ש- בביאור מחלקותם, ע' ברשב"א שהק' על ר"ל, וכי לית לי' מתני' דאסור להרויח להעכו"ם ביום אידם משום דאזיל ומקריב ממאי דזבין להו (וע' ברש"י על המשנה מש"כ בזה). ותי' דכיון דהוא נו"נ עם התגר, והתגר עצמו אינו מקריב, אלא מוכר לאחרים, להכומרים וכדו', א"כ הו"ל לפני דלפני, ואינו עובר. ולגבי מהנה לע"ז, ס"ל דאין איסור בכך. ור' יוחנן סבר דנהי דלפני דלפני מותר, הני מילי היכא דאינו בריא שיעשה העבירה, אבל הכא משום ודאי מהני לע"ז נגעו בה, ואם נהנה אסור ק"ו מהנה נוק', הרי מעיקרא משמע דר"ל ס"ל דאינו אסור להנות לע"ז, אלא דמלבד זה הו' ק' דהרי לכא' אי' איסור דמקריבין לע"ז. אבל בשו"ר יוחנן משמע דהכל א' הוא, וצ"ע.**

(ב) **ואיזהו עיקור, המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה- פרש"י, אבל עיקור שתטרף בו אסור לעשות כן בידים. וכבר הבאנו דברי הריטב"א לעיל (יא). דהאיסור לטרפה הוא או משום צער בעלי חיים, או משום בל תשחית. אולם ע' בחי' הראב"ד כאן, דכ' דמניחה ואינו נותן לה מזונות, והיא אינה יכולה לילך ולרעות בשדה, וממילא מתה מאליה. וביאר דקנס גדול הוא דקנסינן לי', שאם יחתוך רגליה מן הארכובה ולמעלה, או שיעשנה גיסטטרא, הרי היא מתה, אלא דאנו רוצים שתמות מיתה מנוולת לעיניו ויצטער.**

(ג) **ואיזהו עיקור, המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה- ע' בתוס' רי"ד דהק' דעדיין שייך ליהנות ממנה בכה"ג, שהרי יכול הוא לשוחטה (שהרי אינה טריפה), ואנן בעינן שלא יהנה ממנו, דומיא דירקבו ויוליך לים המלח. ועוד, לקמן מקשינן מעיקור בהמה דקדשים דקתני נועל דלת בפניה והיא מתה, משמע דגם כאן מהארכובה ולמעלה קתני, דהיא מתה, ומש"ה מקשה אמאי לא עבדי בקדשים הכי, דאי מן הארכובה ולמטה, מה מקשה אמאי לא עבדי בקדשים הכי, התם אסירי בהנאה ודלמא שחיט לה בתר הכי ואכיל לה, אלא לאו ש"מ דגם כאן מן הארכובה ולמעלה הוא [נצ"ע כוונתו בזה, האם בא לומר דבאמת גרסי' מן הארכובה ולמעלה, או סתם כוונתו להק' והניח בקו',**

יוצא דקו' רעק"א מעיקרא ליתא, דלא הק' הגמ' מהמשנה דר"מ וחכמים כלל, אלא הק' הי' מהברייתא, וי"ל דתנא דתוספתא ס"ל דאף אם אינו חזי להקריבה ממש, צריך עכ"פ להיות חזי לדמי, ואה"נ, בבכור לא יהי' איסור [אבל לכאור' עדיין ק' לשי' רש"י, שהביא המח' ר"מ ורבנן, ומשמע דס"ל להגמ' הק' מהמשנה שם, ולא מהתוספתא, רצ"ע]. ו'ע' לקמן ביישוב אחרת לשי' הרמב"ם מהמנחת חינוך.

(ט) **לאפוקי הכא דלא לדמי חזי ולא לגופי' חזי-** ע' בקהלות יעקב (ד', ב') שהביא מה שהק' האחרונים דלכאור' מה דאמרי' דלא חזי לא לדמי ולא לגופי', היינו רק למ"ד דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא, וא"כ אין שייך להקריב קרבן היום, אבל למ"ד דקידשה לעתיד לבוא, א"כ גם היום בעצם שייך להקריב קרבן, וא"כ למה נאמר דלא לדמי חזי ולא לגופי' חזי, הרי שפיר חזי. וכ' דלכאור' צ"ל דסוגיין ס"ל כמ"ד לא קידשה לעתיד לבוא. אבל העיר הקה"י דעדיין ק' לשי' הרמב"ם, דפסק (בית הבחירה ו') דמקריבין אע"פ שאין כאן בית, וכמ"ד קידשה לעתיד לבא, ומ"מ פסק דמטיל מום בקדשים בזמן הזה אינו לוקה, משום דאינו ראוי להקריבה, ולכאור' לשיטתו הרי שפיר ראוי הוא להקריבה בזמן הזה, וא"כ לכאור' הו"ל איסור דאורייתא להטיל מום בקדשים אף בזמן הזה, ולמה אינו לוקה. וע' במנחת חינוך (י"ח, י"ג) דכ' דס"ל להרמב"ם דבאמת אסור מדאורייתא בזמן הזה להטיל מום בקדשים, משום דקיי"ל דקידשה לעתיד לבוא, אלא דמ"מ אינו לוקה, דכיון דסכ"ס צריך לבנות מזבח, א"כ י"ל דזה נחשב מחוסר מעשה, וא"כ לא הי' ברור כ"כ להרמב"ם עד כדי כך שילקה, ולכן כ' שאינו לוקה משום דאינו ראוי להקריבה. אבל סוגיין לא הי' צריך לזה, דס"ל דלא קידשה לעתיד לבוא, וא"כ ודאי אינו לוקה, ואינו אסור אלא מדרבנן, משום דאינו ראוי להקריבה.

(י) **מאי קא מיבעיא לך... לא מעלין ולא מורידין- פרש"י,** אלמא עבד עכו"ם אסור להמיתו בידים. הק' הדרך מיעקב, מיתה מאן דכר שמי', הרי כאן מיירי רק לעקור רגליו. וכ' דעכצ"ל כמו שמבואר בדברי רש"י (ד"ה

גיסטרא משום דאפשר בנועל דלת בפניה. ומה שאמר רבא משום דנראה כמטיל מום, כוונתו ליישב למה אין מנשרים פרסותיה, ואין כוונתו להשיב להא דאין משוין גיסטרא, דהא גיסטרא אינו בכלל עשיית מום.

(ז) **לדמי חזי- פי' החזון איש (יו"ד קפ"ט, ד')** דאין הביאור דחייב עליו משום דהזיקו ומפסידו מדמיו, דהא במום השני אינו מפסידו מדמיו כלום, אלא במאי דחזי להחליף קדושתו על אחר, חזינן דאכתי הוא בקדושה, ואסור להמם המוקדשין אע"פ שהם בעלי מומין, אבל בזמן הזה קליש קדושתו טפי, ולכן אפי' תם אינו אסור אלא מדרבנן.

(ח) **נהי דלא חזי לגופי', לדמי חזי- הק' רעק"א (בגלה"ש),** הא פלוגתא תנאי דהביא רש"י לענין מטיל מום בקדשים מיירי בבכור, ובכור לא חזי לדמי, דהא אין שייך לחלל קדושת בכור, אלמא דשייך האיסור להטיל מום בבעל מום דאינו חזי לדמי, ומה הק' הגמ', והניח בצע"ג. וע' בקהלות יעקב (סי' ז', ד"ה ונלענ"ד) דכ' לתרץ ע"פ מש"כ הרמב"ם דגם בזמן הזה אי' איסור דאורייתא להטיל מום בקדשים, רק דאינו לוקה עליו, ולכאור' זהו דלא כמסקנת הגמ' כאן, דאין בזמן הזה אלא איסור דרבנן. וכ' הקה"י דהא אי' בתוספתא דהמטיל מום בבעל מום לוקה בלא שום חולק, ומשמע דאינו תלוי במח' ר"מ ורבנן. וכ' הקה"י ד"ל דס"ל להרמב"ם דכן כוונת הגמ' כאן להק', מדברי התוספתא, דמבואר בסתמא דהמטיל מום בבעל מום לוקה, ולא הק' הגמ' ממח' ר"מ ורבנן. וע"ז תי' הגמ' כאן דהאי תנא דתוספתא ס"ל דאין איסור אלא בזמן שבהמ"ק קיים, ומשום דחזי לדמי. ולפי הק' אוקימתא י"ל דאה"נ, בכור שאחזו דם גם בזמן המקדש אין איסור דאורייתא להטיל בו מום, כיון דבכור בעל מום לא חזי אפי' לדמי. אבל לדינא קיי"ל כהמשנה שם, דאף בזמן הזה איכא איסור דאורייתא להטיל מום בקדשים. ומה דאין לוקין, כ' הקה"י בשם הבית אפרים דכיון דעיקר איסור דמטיל מום בבעל מום נלמד מרבויה דכתי' "כל", אין לוקין עליו, כיון דהאזהרה לא כתיב מפורש בקרא. וא"כ,

התם), דאף שאין הבהמה מתה מיד, מ"מ מתה לאחר זמן, וא"כ י"ל דה"ה בעבד כן.

**יא) אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים**  
וכו'- כ' הריטב"א דדברים אלו אסורים כל השנה, דאם מיירי לפני אידיהן, הא הכל אסור. וכ' דהאיסור הוא א' מתרי אנפי. או משום דלא הוו דברים אלו שכיחי להגויים, ולכן כל היכא דמשכחי להו, ואפי' מתחלת השנה, זבני להו לצורך יום אידם, וא"כ כל השנה חשיב כמו הג' ימים שלפני האיד. ולפי"ז, אפשר דלפי ר"ל אם נשא ונתן בדיעבד מותר, וקיי"ל כוותי'. עוד יש לבאר דהני דברים מקריבים אותם בכל יום ויום, ולפיכך כל יום ויום חשיב יום אידם. וכ' דלפי"ז אם נשא ונתן אסור בדיעבד, דהא ביום אידם כ"ע מודו דבדיעבד אסור. והוסיף דאולי אף לפי טעם הראשון אסור בדיעבד, דהני סתמן כפירושן לע"ז נינהו, ובזה הוי לפני אידיהן כביום אידיהן, ולכן אסור בדיעבד, וכ' דכן נראה.